

KUUSAMON KAUPUNKI
ALA-OIVANKI
UUTTUNIEMEN RANTA-ASEMAKAAVAN MUUTOS
LUONTOSelvitys

Ekotoni Ky
Kimmo-Kaava
9.1.2020

1. Tausta ja tavoitteet

2. Tutkimusmenetelmät

3. Luontoselvitys

3.1 hydrologia ja geomorfologia

3.1 kasvillisuus

3.2 maisema

4. Huomionarvoiset kohteet

5. Suositukset

kannen kuva: Näkymä Uttuniemen muuhun kaava-alueeseen yhdistävään kannakseen

Ekotoni Ky, Jari Hietaranta

jari.hietaranta@ekotoni.fi

0400 479740

Y-tunnus 1016290-1

1. Tausta ja tavoitteet

Uuttuniemen ranta-asemakaava sijaitsee Kuusamon kaupungissa Ala-Oivankijärvellä. Ranta-asemakaavan muutos koskee lähes koko kaavaa. Luontoselvityksen tavoitteena on selvittää sellaisia luontoarvoja, jotka voisivat vaarantua maankäyttötoimenpiteistä. Tarkoituksena on selvittää, onko alueella sellaisia kaavoituksen ja maankäytön suunnittelun kannalta merkittäviä luontoarvoja, jotka edellyttäisivät luonnonsuojelualan perustamista (MRL 41.2 §). Selvityksen tarkoituksena on myös selvittää, onko alueella metsälain 10 § tai vesilain 2-luvun 11 § mukaisia kohteita. Lisäksi tavoitteena on löytää muita uhanalaisia luontotyyppisiä, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita tai uhanalais- tai direktiiviluokitukseen sisältyvä lajeja tai niiden elinympäristöjä.

2. Tutkimusmenetelmät

Maastokäynti alueelle suoritettiin heinäkuun 15. päivänä 2019 ja maastotyöhön käytettiin aikaa noin 4 h. Maastokäynnillä koko suunnittelualue käveltiin.

Maastossa käytettiin tavanomaisia kartoitusvälineitä; karttaa, ilmakuvaa, sanelukonetta ja muuta olemassa olevaa tietämystä alueesta. Maastokäynnit tulokset kirjoitettiin raportiksi ja karttaesitykseksi, jossa mahdolliset huomionarvoiset kohteet rajattiin. Ne myös kuvattiin raporttitekstissä ja alueen maankäytöstä annettiin luontoselvittäjän suosituksia. Alueen kasvillisuudesta on tehty myös muutamia yksityiskohtaisia kuvauksia.

3. Luontoselvitys

3.1 Hydrologia ja geomorfologia

Relatiiviset korkeuserot ovat kaava-alueella suurimmillaan noin 10 m. ”Mantereen” puolella kaava-alueen etelä-lounaaseen viettävä rinne on tasaisesti viettävää glasifluviaalista hiekkaa tai soraa. Aines on ainakin pinnaltaan lajittunutta ja siinä on glasifluviaalisen aineksen piirteitä. Vesiuomia ei alueella esiinny. Keskiosassa niemialuetta on laajasti soistunut alue, joka on noin 2 m Ala-Oivangin keskivedenpinnasta. Varsinaisen Uuttuniemen alueella on relatiivinen korkeusero noin 5 m luokkaa. Jyrkin topografia löytyy suunnittelualueen pohjoisosassa.

Korkeuseroiltaan aluetta voidaan luonnehtia matalaksi mäkimäksi, jopa kankaremaaksi. Maaperä lienee glasifluviaalista hiekkaa; alueella pyöreitä tai pyöreähköjä muodostumia. Ranta-alueet ovat karuja ja rantakasvillisuudeltaan niukkoja. Erityisiä geomorfologisia muodostumia ei esiinny rannan kivikkoa lukuun ottamatta.

kuvat 1ab. Kuvissa alueen loivasti kumpuilevaa topografiaa. Aluetta voidaan luonnehtia kankare- tai loivaksi mäkimäksi. Maaperä on glasifluviaalista hiekkaa ja soraa.

kuva 2. Alueen keskiosassa on kaunis suoalue, joka reunoiltaan on mäntyrämettä. Keskiosa on saravaltaista avosuota.

Ala-Oivangin vesialueet ovat valtaosin kirkkaita ja ranta-alueet karuja, kuten myös suunnittelualueella. Vedessä on korkeat elektrolyyttipitoisuudet ja alkaliteettiarvot, jotka merkitsevät hyvää haponsietokykyä. pH on lähellä neutraalia. Veden laatu on hyvä.

3.2 Kasvillisuus

Inventointi maastossa aloitettiin Osuuspankin mökiltä, josta maastokäynti eteni kohti niemen kärkialuetta ja Uuttuniemeä. Alueen kenttäkerros koostuu lajistoltaan mustikasta, suopursusta, variksenmarjasta ja puolukasta. Lehtipuuston osuus on vähäinen. Maapuita tai keloapuuta ei ole. Mänty on puuston ehdoton valtalaji ja asutuksen puuston käsittelyjen myötä lehtipuustoa ei ole juuri lainkaan. Puusto on tasaikäistä ja yksilatvuksista ja sitä voidaan luonnehtia nuoreksi tai varttuneeksi puustoksi. Ylemmillä korkeustasoilla puolukkaa ja kanervaa esiintyy jonkin verran runsaammin kuin suopursua.

Suunnittelualueen pohjoisosassa on kasvillisuus edellä mainitun kaltaista. Pihapiirien lähiympäristössä on kasvillisuus paikoin tuhoutunut. Myös Suolahden ympäristössä on kasvillisuus tasaikäistä mäntykangasta. Maapuita tai pystypökölöitä ei esiinny. Aivan Suolahden pohjukassa on maaperä lievästi soistunutta ja suopursu runsastuu. Sen ohella esiintyy juolukkaa, vaivaiskoivua, karpaloa, suopursua ja lisäksi mm punanataa, tupasvillaa, luhtavillaa, äimäsaraa, riippasaraa jne.

Kuvat 3ab. Kuvissa alueen etelä- ja pohjoisosille tyypillistä puhdasta kuivahkoa männikköä. Maapuita tai keloapuuta ei esiinny. Puusto on kauttaaltaan yksilatvuksista nuorehkoa tai varttunutta kasvatusmetsää.

Keskellä suunnittelualueutta on laajahko suoalue, joka reunoiltaan on lähinnä mäntyrämettä ja keskiosaltaan avosuota. Suoalue on luonnontilainen (ks. kuva 2 ja kuva 4b). Sen poikki kulkee kuitenkin sähkölinja.

Uuttuniemen kasvillisuus on kauttaaltaan edellä kuvatun kaltaista kuivahkoa mäntykangasta. Suopursu runsastuu alavilla rantavyöhykkeillä, mutta varsinaista soistumista ei esiinny. Muuten lajisto on edellä kuvatun kaltaista.

kuvat 4ab. Vasemmalla Uuttuniemeä. Oikealla edellä mainitun suoalueen rämereunusta pohjoisrannalla.

Linnustohavainnot perustuvat yhden maastokäynnin havaintoihin 15.7. Pääpaino oli selvittää vesilinnustoa ja osin myös metsälajistoa. Linnustoa oli hyvin äänessä, vaikka jo oltiin pesimäkauden jälkeisenä ajankohtana. Lajisto alueella koostuu valtaosin havumetsien lajistosta ja metsien yleislajistosta sekä pihapiirien lähellä pesivistä lajeista. Lajeja havaittiin kaikkiaan 11. On mahdollista, että kaikki lajit eivät pesi alueella. DIR tai UHEX lajit on lihavoitu. Runsaimpina esiintyivät peippo ja pajulintu, joilla oli useita reviirejä ranta - alueilla sekä Uuttuniemellä että Suolahdella. Maastossa havaitut lajit: peippo, pajulintu, harmaasieppo, vihervarpunen, rantasipi **naurulokki** (ei pesi alueella), punakylkirastas, rantasipi, västäräkki, punarinta, urpiainen ja talitiainen.

3.3 Maisema

Suunnittelualueen rantamaisema on puoliavoin tai jopa avointa harvennetun puuston ja puuttuvan pensaskerroksen takia. Rantaviiva on lounaassa melko suoraviivainen - ei isoja lahdelmia, mutta pohjoisosassa on kaksi isohkoa lahdelmaa ja näiden välissä niemialue (ks. kuva 6). Rannalla näkymät ovat puoliavoimet ja ihmistoiminta ilmenee lähinnä toteutettuina harvennushakkuina ja runsaana asutuksena ja sitä voidaan luonnehtia välittäväksi puolikulttuurimaisematyypiksi luonnon- ja kulttuurimaiseman välillä (ks. kuva 5 ja kuvat 1ab). Uuttuniemeen johtavan kapealta selänteeltä avautuu kauniita näkymiä yli veden kaukomaisemaan.

kuva 5. Ihmistoiminnan vaikutus ranta-alueen maisemakuvassa ilmenee puuston käsittelynä, rakentamisena ja ympäristön kulumisena.

Kuva 6. Näkymä kohti pohjoisosan niemialuetta.

4. Huomionarvoiset kohteet

Suurehko osa ranta-alueista on jo lomarakennuskäytössä. Varsinaisella suunnittelualueella voidaan erottaa viisi huomionarvoista kohdetta. Suunnittelualueen keskellä oleva luonnontilainen suoalue (4) ansaitsee tulla mainituksi. Maisemakuvaan liittyvistä kohteista voidaan mainita ”manneralueen” pohjoisosan kaksi lahtea (1 ja 2), ja niiden välinen niemialue (3). Niemeen on sen kapeaan kärkeen jo rakennettu loma-asunto. Uuttuniemeen johtavalta kapealta kannakselta avautuu kauniita näkymiä yli vesialueiden (5).

Alueen linnusto jakaantui tasaisesti koko suunnittelualueelle, eikä linnustollisesti merkittäviä kohteita voida osoittaa.

5. Suositukset

Seuraavassa taulukossa on esitetty luonto- ja maisema-arvoja ja niihin liittyviä kaavasuosituksia.

1	Suolahden rantamaisema	lahtialue, jolla maisema-arvoja	MY- tai <i>ma</i> -rajaus
2	rantamaisema	lahtialue, jolla maisema-arvoja	MY- tai <i>ma</i> -rajaus
5	niemialue	niemi, jolla maisema-arvoja	MY- tai <i>ma</i> -rajaus
4	suoalue	alue, jolla ympäristöarvoja	MY- tai <i>luo</i> -rajaus
5	Uuttuniemen kapea kannas	kannakselta näkymät ympäröivälle vesialueelle	MY- tai <i>ma</i> -rajaus

Luo-rajauksen alueella tulee suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan *ko.* kohteen luontoarvot ja luonnon monimuotoisuus. Kohteiden ominaispiirteitä ei saa heikentää. MY -alueilla ja *ma* -alueilla rakentaminen on rajoitetusti mahdollista tai ne voi kuulua rakennuskortteliin, kuitenkin maisemaa merkittävästi muuttavaa toimenpidettä ilman lupaa ei saa suorittaa ja esimerkiksi maa- tai kallioainesten ottaminen ei ole mahdollista.

7. tammikuuta 2020

Jari Hietaranta
Ekotoni Ky

liite: luontokartta

